

Tragicomèdia d'u

Dalt, Vicent Miguel Carceller, editor de 'La Traca' en una foto dels anys 30. A l'esquerra, la que fou capçalera de 'La Traca' des de 1912 fins el 1924. Baix, una foto que mostra Carceller al costat dret de la senyera en un acte festiu al teatre Serrano.

n editor afusellat

Després de 60 anys sense publicar-se, torna al carrer 'La Traca', revista satírica que va aconseguir tiratges de mig milió d'exemplars en els anys 30. L'artífex d'aquell èxit, l'editor Vicent Miguel Carceller, va ser un dels primers afusellats en entrar les tropes franquistes a València.

Vicent Miguel Carceller va ser afusellat a principis de 1940. Un dels primers afusellats, diuen, després de l'entrada dels franquistes en València. La llosa de la dictadura va caure sobre aquests fets imposant silenci i oblit. Dins la família del mateix Carceller, el fet era ocultat. No per vergonya o oblit—evidentment—sinó per por. Els seus néts no van descobrir qui havia estat realment el seu avi fins que un estudiant de periodisme va contactar amb ells. No sabien que *La Traca*, la més important de les incomputables publicacions de Carceller, va arribar a fer tiratges de 500.000 exemplars durant la Segona República. No havien sentit parlar d'*El Beso*, *La Chala*, *El Piropo*, *El Cuento del Duménche*, *El Clarín*, *El Artista Fallero* o tantes altres revistes amb què l'Editorial Carceller va omplir els quioscos valencians i de tot l'estat en els anys 20 i 30. I no van sentir mai ni quan ni com, exactament, va ser afusellat el seu avi. De boca de la seua àvia i de la seua mare—que tenia nou anys quan Carceller va morir—només eixiren records dispersos de la intimitat en la llar i retrets en veu baixa contra l'església i la dictadura.

De la seua estada en presó, només el seu nét Javier Rabanal recorda els testimonis d'un altre empresonat que va compartir cel·la amb Carceller. "Només ens va explicar que era obert, espontani i, sobretot, molt vitalista, sempre estava fent coses". La família conserva un sentit poema que Carceller escrigué a la seua filla pel Nadal de 1939 des de la presó Model de València, en el qual l'animava a

gaudir de les festes, tot donant-li esperances que tornaria perquè, diu, "que el escribir en 'La Traca' no es un delito terrible/ para que implacable caiga/ sobre su cabeza el peso/ de la justicia de Espana". Però aquesta justícia fou més venjativa i severa que Carceller no es pensava. L'anticlericalisme i el republicanisme militants de *La Traca* no foren oblidats i es consideraren delictes prou greus per ordenar

Carceller, nascut el 1890, es va fer director de 'La Traca' el 1912. En 1931 va arribar a fer tiratges de 500.000 exemplars.

que un escamot d'afusellament posara fi a la vida del seu responsable.

Autoretrat del Fill del Dimoni. "Naixquí en la Baixá de San Fransés el 27 de Mars de 1890; era boqueta nit y plovia", conta Vicent Miguel Carceller en un autoretrat que acompanya l'edició d'un conte seu, *El fill del dimoni*, en una de les seues publicacions, *El cuento del Duménche*.

Després, Carceller narrà, amb un estil propi, els pocs detalls que sabem de la seua infància i adolescència: "Me batecharen en Sen

Martí, y chuí al sambóri, al chavo y a la trompa en la plaseta de Sen Chil, ahon coneguí una colecció d'amiguets, hui tots homens dels quals n'hián abogats, pintors, escriptors, cómics, toreros y lladres. La primer grasieta que fiu de menut fou pixarme en la padrina estropeant-li el trache de seda que aquell dia havia estrenat. Un atra vegá, tenint ya sinc ans, recluí a totes les chiquetes del vehinat diguentlos qu'anábem a chuar a barbers, y allí en ma casa, mentres ma mare estaba en la cuina y les oficiales distraídas en la seua faena, asentí a les chiquetes davant l'espill, agarrí les tisores, y ris, ras, en dos minuts les deixí a totes més pelaes qu'una mona. Havia que vore la porta de ma casa al cap d'un moment. Si aplegue a eixir, les mares d'aquelles apresiables criatures m'arrestaren. Més tart, porque mos pares me castigaren a no dinar, agarrí, agafí y que fiu, ficar una paletá de sendra dins de la burbujeant casóla del arrós, a fi de que ningú dinara. Yo en aixó era recte, volia la igualdat. Estes travasures y atres que me calle, me feren sélebre en lo barrio. Yo era campeón de santacabrilla y venseador en moltes partides de gallet; els meus detractors ho atribuien a les enormes patasses que m'adornen; però yo crec qu'aixó era envecha. Cursí la instrucció primaria en Les Escoles Pies, conquistant notes brillantíssimes en tots els exámens. Ya en l'adolescència, e impulsat per la senda del estudi, me fiquí en biblioteques ahon he llechit centenars de volúmens, preferint als autors clásics. L'afisió a la lliteratura, me induí a colaborar

Portada de 'La Traca'. Apareix com "Sant Miguel Maura, Patró de la Guàrdia Civil".

EL BURRO

EL TORO
(PRECISAM)

EL MICO

LA ZORRA

El Nano del carrer En Llop

Carceller va construir davant la seua casa de la Canyada una rèplica del Micalet, la Llotja i dues barraques que envoltaven un monument mític de València: el Nano del carrer En Llop. Segons la llegenda, aquest monument va ser edificat per una família noble que vivia al costat del palau construït pel marquès de Jura Real en el segle XVIII. Sembla que el marquès, Francisco Pascual Castillo Izco de Quiñones, en construir-lo, va pagar el dret que no s'edificara en la banda lateral del Palau. Quan un nou veí noble s'instal·la en l'edifici adjacent es va veure amb la impossibilitat d'edificar. En sentir-se, a més a més,

RAFA GIL

observat pels marquesos va portar el cas als tribunals però el va perdre. Com a revenja, els veïns feren construir l'estàtua de forma que ensenyava el cul als marquesos. Altres històries més improbables parlen d'una història semblant a la de Romeo i Julieta entre els fills dels dos veïns. El que és cert és que a principis de segle era costum entre els nuvis anar a tocar-li el cul al Nano perquè els donara sort en el matrimoni. Carceller va comprar el monument en el 1930, quan es van començar a enderrocar els edificis d'aquesta zona per reurbanitzar-la i el va fer portar a la Canyada. Després, el traslladaren a Montecanya-da, una altra urbanització. A. M.

ARXIU

A la dreta, imatge de la casa de Carceller en La Canyada, on va fer traslladar el nano (al centre) i construir dues barraques i rèpliques de la llotja i el Micalet. Dalt, detall de la cara del nano del carrer En Llop.

en periodiquets de Madrid y Barse-lona. Més tart, edití La Traca, se-manari ahon cultive el chénero si-calíptic en gran regosijo dels dotse mil que la llichen. Al amparo de La Traca ha naixcut EL CUENTO DEL DUMENCHE, publicació lliteraria, educativa y digna, que per la protecció de la intel·lectualitat y el públic en cheneral li presta, está de cada dia més arraigá en la opinió. Yo, com tot el qu'en este desgrasiat pais se proposa fer algo, he encontrat la hostilitat dels enve-chosos, dels decrépits, dels que no tenen fórsa ni voluntat per a alsar una palla; ells m'han fet les més rudes oposicions; ells han posat en práctica les més denigrants cam-panes, y ells han procurat desquisi-ar al públic en mamarrachos in-dignes de nostra época.”

Potser el caràcter entremaliat que reconeix Carceller no l'abandonà mai perquè totes les seues obres serien, al cap i a la fi, una pura rebel·lia vital contra els qui conside-rava culpables de l'opressió del poble: la monarquia, l'església i la incultura. Tot això amanit, és clar, amb un admirable olfacte empre-sarial que el va portar a inventar el sensacionalisme a la valenciana, sense abandonar mai l'acudit brò-fec i la pornografia incipient.

S'encén la metxa. Carceller co-mença a treballar en *La Traca* en la tercera època d'aquesta revista. *La Traca* havia nascut abans que Carceller, concretament el 15 de novembre de 1884, de la mà de Manuel Lluch i Soler, segons explica el cap d'investigació de la Facultat de Ciències de la Infor-mació del CEU-San Pablo de València, Antoni Laguna. Amb el subtítol de “Semnari pa la chent de tró”, *La Traca* fou, de seguida, famosa per la multitud de cen-sures, multes i suspensions que va rebre. Això la va fer arribar a tirat-

ARXIU

ges de 12.000 exemplars en aquesta primera època. Lluch i Soler va morir el 1895 a l'edat de 36 anys, i la revista no tornaria a editar-se fins el 1908. Però no aconseguí un lloc en el mercat. El 1909 va tornar amb el nom de *La Traca Nova*, gràcies a Josep Maria Puig Torralba. Novament fracassà. El 23 de desembre de 1911 tornava a aparèixer *La Traca Nova*, ja amb Carceller com a col·laborador. Nou mesos després, el nouvingut –no se sabia d'on– es feia director del setmanari, al qual retornava l'antiga capçalera de *La Traca* i afegia un subtítol innovador: “semanari bilingüe, festiu i lliterari”.

Era l'època en què la premsa satírica vivia els seus millors moments en tots els territoris. En el Principat, *¡Cu-Cut!* aplegava èxits de públic i atacs de les autoritats polítiques i militars des del seu inici el 1902. El 1905, fins i tot, havia patit un assalt militar. *La Campana de Gràcia* i *L'esquella de la Torratxa* competien en enginy des de l'aparició de la segona el 1879. Les tavernes i els carrers eren els llocs on es llegien les revistes satíriques, sovint escrites en un llenguatge que imitava el del carrer i es preocupava poc de les correccions estilístiques. Com diu Serra Busquets en *La premsa satírica y anticaciquil en Mallorca*, “en aquelles tavernes es llegien assíduament revistes satíriques, i concretament el *Foch y Fum*. Acostumava a fer-se la lectura en veu alta, perquè els analfabets, molt nombrosos, pogueren participar; i en grup es reien i comentaven informacions, i sobretot acudits, ridiculitzacions de personatges coneguts o de classes socials amb possibles (...) La rialla i la mofa que feien de patrons i església..., servien com a única possibilitat de revenja cap a qui, per a ells, eren en última instància els cul-

pables de la seua precària situació”.

Amb aquesta intenció, Carceller triaria per a la seua revista un valencià ple de castellanismes i sense normes, com ell mateix explica al pròleg d'*El fill del dimoni*: “En ortografia, crec que debem aproximar-nos al poble y no esperar qu'el poble s'aproxime a mosatros. Debem simplificar tot lo que se puga, no sempre respetant la etimologia y fonètica, sino procurant escriure conforme se parla, a fi de que tot lo mon mos llixca y mos

tures dominicals i festives de les senyorettes Ulldecongre, Panchabruta i Capdeteula entre d'altres noms impossibles. Els contes, acudits, proverbis i refranys d'aquesta època van prenyats de referències al sexe, exploten al màxim l'erotisme dels productes de l'horta i fan contínues referències a infidelitats matrimonials i a la prostitució. Aquests acudits es barrejaven amb l'humor de caire més polític. *La Traca* retrà fidelitat eterna al republicà Vicent Blasco Ibáñez, a qui arribarà a santificar.

'Zoologia clerical' publicada en 'La Traca' el mes d'abril de 1931. La burla al clergat era freqüent en el setmanari de Carceller.

Les crítiques a l'església i la monarquia omplien cada portada de 'La Traca' i els altres productes Carceller.

El primer número de 'La Traca', del 15 de novembre de 1884. A la capçalera deia “An IX de la restaurasió” i “Disparo num. 1” i el subtítol era “Semanari pa la chent de tró”.

entenga”. En aquest sentit, cal recordar que encara no s'havien signat les Normes Ortogràfiques de Castelló i que quan se signen, el 1932, *La Traca* ja fa dos anys que apareix íntegrament en castellà.

'La Traca' valenciana. L'època en valencià de *La Traca* s'allarga fins el 1926, en què deixarà una altra vegada de publicar-se, aquesta vegada per les pressions de la dictadura de Primo de Rivera. Des del principi, el setmanari dirigit per Carceller venerarà la república i es riurà de capellans, monges i de les classes altes. Així, una secció comuna a *La Traca* era “Ecos de Susiedat” que contava les aven-

Com explica Antoni Laguna, *La Traca* de Carceller, va acusar el republicà Azzati de traïdor per publicar en el “carlista” *Pensat i Fet* i va elevar Blasco als altars, el 22 de març de 1919. Aquell dia *La Traca* publicava el següent text: “Para selebrar el V Sentenari de Sant Vicent, prepara 'Pensat y Fet' un magnífic extraordinari. Colaborarà també el senor Azzati? Ahí té l'ocasió de lluir ses poètiques aptituts. LA TRACA, fent honor a sa tradició republicana, anticlerical y antirellichiosa, publicarà en la mateixa fecha un extraordinari dedicat a SANT VISENT BLASCO IBANES (...) ¿Aseptarà el di-

ARXIU

–Mare: al tio Quico, El Coixo, li caigué un arbre damunt y l'aplastá.
–Fill meu, El Coixo tingué sempre "mala Pata".
(Portada de 'La Sombra', 1927)

ARXIU

–El meu marit, además de selós, té molt mal chenit. Sempre que me sorpren en un atre, me fa llechir El Debate.

ARXIU

Primera portada de 'La Traca' en castellà, d'abril de 1931. El "Pueblo Espanol" pega un puntelló a "Don Alfonso de Borbón Llanos y Gutierrez".

putat per Valencia nostre traquero oferiment?" (sic).

Aquesta primera època coincideix amb el primer matrimoni de Carceller, que acabà sobtadament amb la mort del seu fill als vuit anys i de la seua dona poc després. Segons els seus néts, aquesta tragèdia va convertir Carceller en una persona casolana i molt familiar. L'editor es va casar en segones núpcies amb Francisca Veres Marín, amb qui tingué una única filla, Francisca. La néta de Carceller, que prefereix guardar l'anonimat, recorda que sempre es parlava del seu avi com una persona que dedicava molt de temps a la família i treballava habitualment en la seua pròpia casa.

El 1924 *La Traca* deixa d'editar-se. Set anys després *El Almanaque de Valencia* ho explicava així en

Edicions Carceller publicà també suplementos anticlericals com 'Los crímenes de la iglesia' o 'La bárbara lujuria de la clerecía'.

una semblança de Carceller: "Era l'any 1924 quan cert Ponci, fidel representant de la Dictadura primorriverista, va suprimir, d'una plomada, la publicació de *La Traca*. Mesos després, amnisties publicades a la Gaceta, autoritzaven la seua reaparició. Carceller no va voler admetre mercès del dictador, i *La Traca* no va tornar a publicar-se fins veure Espanya lliure de Dictadura, i sense el rei funest que la deshonrava".

Altres edicions Carceller. En l'interludi entre la desaparició de *La Traca* i la seua reaparició el 1931, Carceller no es va creuar de braços. Primer publica *La Sombra* com a alternativa i a partir del 17

d'abril de 1926 *La Chala* va substituir-la com a revista satírica i va anunciar el que seria *La Traca* de la Segona República: el format de diari fou substituït per un de més petit amb un únic acudit gràfic a la portada, sempre protagonitzat per una dona en insinuant roba interior i que mira directament el lector com les actrius del cinema primitiu acostumaven a mirar l'espectador.

El tractament de la dona en les publicacions de Carceller és sempre de menyspreu. Laguna destaca que "en cap moment es té en compte la possible existència de la dona com a ésser humà ni com a possible consumidora de la revista". Per contra, "és presentada com objecte sexual d'un capellà d'aspecte porcí o de qualsevol home i com a responsable de malalties venèries o pervertidora de joves inexperts". Igualment, atribueix a les dones el pensament polític que *La Traca* crítica contínuament. Valga com a exemple un acudit aparegut en aquell setmanari l'octubre de 1932: "¿Por qué con el voto de las mujeres las burracas podrán ser elegidas? Porque sirven para di-putadas".

L'èxit de *La Chala* fou tan gran que, quan va tornar a aparèixer *La Traca* el 1931, *La Chala* continuarà publicant-se. Tot i que es publicava setmanalment, aquesta revista va començar a traure suplementos especials com *El Piroppo* o *Bésame*, que prometien més que no donava *La Chala*: "BESAME, la revista galante más amena, barata y divertida que vió la luz, aparecerá en breve. Precio 20 céntimos. Belleza, carne fresca, alegría, humorismo y algo más encontrará por sólo 20 céntimos en la revista galante BESAME", deia un anunci. Les hemeroteques no conserven cap exemplar d'aquestes revistes i tampoc la família les ha vistes mai. Altres almanacs de caràcter atrevit foren *Fi-Fi* i *Rojo y verde*.

La diversitat de publicacions que Carceller inicia en aquest període és aclaparadora: un setmanari literari, *El Cuento del Dumenche*, la revista taurina *El Clarín*, una de falles, *El Fallero*, i una de dramà-

Edicions del País Valencià ha comprat la capçalera de 'La Traca', que eixirà anualment amb la revista fallera 'Pensat i Fet'. La Traca actual conserva el caràcter satíric de l'antiga, com es veu a la portada, on apareix la directora de Las Provincias, Maria C. Reyna i el seu marit, Jesús S. Carrascosa, director de Canal 9.

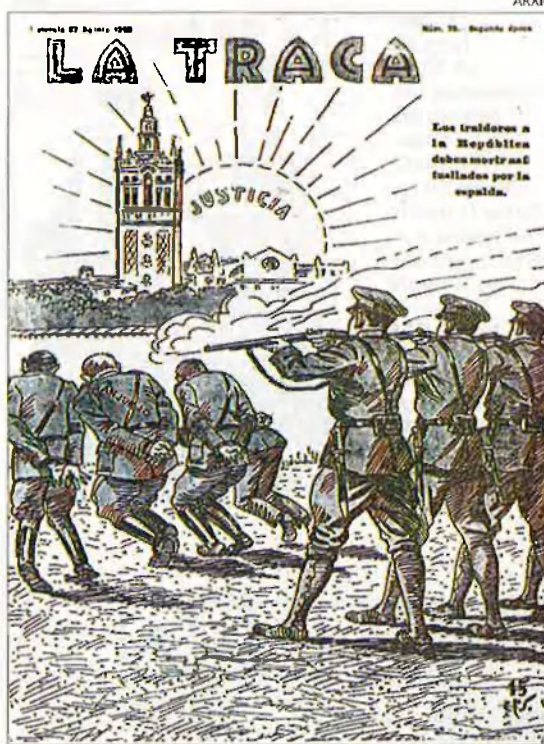

Al costat d'aquestes ratlles, portada de 'La Traca' del 13 de juny de 1931. Alfons XIII diu: "Levanto la copa ufano para brindar por España. Quien soy? El rey Africano que gobernó al pueblo hispánico con su bélica guadaña". Baix es llegeix "Los traidores de la República deben morir así: fusilados por la espalda".

tica, *Nostre Teatro*. En *El Cuento del Dumenche* publicaren des de gent molt propera ideològicament i políticament, com Vicent Blasco Ibáñez, que va presentar el seu "quadre descriptiu" del Corpus valencià, fins a Manuel González Martí, que també dibuixava sota el pseudònim de Folchi, o Teodor Llorente (*Entre pomeres*).

El renaixement de *La Traca* degué coincidir aproximadament amb el naixement de la primera i única filla que sobrevivió Carceller, Francisca, fruit del seu matrimoni amb Francisca Veres. El 21 d'abril de 1931, una setmana després de proclamar-se la Segona República, Carceller torna a traure *La Traca*, aquesta vegada en castellà, i sense por de censures ni multes, com demostra la seua portada: Una cama que representa el poble espanyol pega un puntelló a Alfons XII, amb un enorme sol al

fons en què es llegeix: "República". La llegenda que ocupa el centre de la portada deia així: "El muy funesto señor Don Alfonso de Borbón Llapisera y Gutierrez. Ex Rey de Jauja, Emperador de Annual, Príncipe de Monte-Arruit, Gran Duque del Barranco del Lobo y Montjuich, Comendador del 'Tenorio', Chupóptero de los Monopolios, Caballero de la Orden del Desorden, Accionista liberado de todas las malas Companías, Presidente honorario de las Susiedades El Polo, El Tennis, La Regata y El Parchís; primer Agricultor del Reino, primer Cazador del Reino, primer Peixcaor del Reino, primer Ciudadano de Cadis, condecorao con la Gran Crus de Unamuno y Alcalá Zamora y varias placas rotulaoras, ets, ets. L'HA DINAO en la flor de su juventut, coando se disponia a crear el glorioso fassio español, resibiendo la bendición

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball

(L'entendem i l'atensem)

FONS SOCIAL EUROPEU

Servei Català de Col·locació

Si necessita cobrir un lloc de treball a la seva empresa
té a la seva disposició els telèfons 902 22 11 11 i 902 22 10 44 (*)

(*) L'àmbit d'actuació del SCC legalment es ceneix a Catalunya

ARXIU

A l'esquerra, una fotografia dels anys 20 de Vicent Miguel Carceller. L'editor valencià mai no pensà que les publicacions de la seua editorial podrien ser motiu per morir afusellat.

"El Paro forzoso: LA TRINI. -Llevamos tres días sin dar golpe. LA CHARO. -Desde luego. Como la iglesia no vuelva a su sitio, no sé qué va a ser de nosotras." ('La Traca', juny de 1933).
Baix, rèplica satírica d'un diari falangista, apareguda en 'La Traca'.

ARXIU

eutrapèlica del Dr. Albinana y el 'Adiós, muchachos, compañeros de mi vida', de todas las tangustas del Reino." Aquest número va aconseguir un èxit inesperat. Les comandes d'exemplars queien com un allau sobre la modesta redacció de *La Traca*. El *Almanaque de Valencia* ho contava així un any després: "Centenars de cartes de tots els racons de la Península demanant paquets. Ni hi havia prou amb les seues màquines per al tiratge, ni hi havia prou paper en els magatzems d'A.G.P., ni bastaven els mitjans administratius de què es disposava. Calia improvisar un

ni- olfacte comercial va fer que Carceller editara tota classe de suplementos atractius per als lectors de *La Traca*. Els seus títols són més que significatius: *La bárbara lujuria de la clerecía, Memorias de una monja, La mentira confesional, Los crímenes de la Iglesia, Grandeza de Satanás, Sobrebajeza de Dios, Los Misterios del Vaticano*. *La Traca* feia de plataforma publicitària de tots aquests suplementos amb anuncis com aquest de 1932: "*Ciudadano, pide hoy mismo en tu quiosco LOS CRIMENES DE LA IGLESIA, porque te interesará, emocionará y hará que te indignes contra los farsantes del clero. En LOS CRIMENES DE LA IGLESIA se detallan todas las infamias clericales. ¡30 céntimos! ¡Cantidad irrisoria para lo útil, interesante y valiente que es el folleto LOS CRIMENES DE LA IGLESIA. Muertos, violaciones, degeneración, inversión sexual. Vicio y crimen. He ahí el lema de aquellos Papas de la Iglesia romana*".

'La Traca' també va entrar en guerra. Les seues portades ridiculitzaven sovint el govern de Burgos, Franco, Hitler i Mussolini.

'*La Traca*' pedagògica. Dins de *La Traca* s'adjuntaven a més, en una *sui generis* política pedagògica cartells de literats i polítics com ara Emile Zola, Frederic Engels o Vicent Blasco Ibàñez, amb petites biografies dins de la revista. I s'hi publicaven totes les fotos dels ministres de la república, quan aquests canviaven. També s'hi anunciaven quaderns explicatius, editats per Carceller, sobre socialisme, comunisme i anarquisme.

L'èxit va fer de Carceller un home amb bona situació econòmica. Fou propietari del teatre Serrano, segons els seus néts, i de trenta xalets en la Canyada, segons l'*Almanaque de Valencia*. En la Canyada, una urbanització propera a Paterna (l'Horta) que aleshores era pràcticament buida, Carceller es va construir un xalet on va transportar el Nano del carrer En Llop, una enorme escultura que estigué en aquest carrer de València fins que ell la comprà quan anaven a enderrocar-la (Vegeu requadre en la pàg. 50). En el Teatre Serrano organitzà i apadrinà nombroses

nou engranatge industrial i mercantil que adaptara negoci de tan gran envergadura. Una rotativa! Impossible! Una rotativa podria llançar el mig milió d'exemplars en 24 hores, però hi havia el problema de l'empaquetat, que podia costar uns sis dies, posant-hi dues brigades d'homes. I va ser necessari quintuplicar els motlles i que cinc màquines, a cent mil exemplars cadascuna, feren el tiratge; total: MIG MILIÓ D'EXEMPLARS, que es diu prompte." A Barcelona es venien setmanalment 70.000 exemplars de *La Traca* i a Bilbao, 25.000, segons diu l'*Almanaque*. Es va parlar de *La Traca* en el Congrés i en els diaris més conservadors, en els menys conservadors i en els d'esquerres. Des de València, Carceller encengué una metxa que esclatà en tot l'estat en rialles republicanes i anticlericals. Un estudiat –o esponta-

ARXIU

obres de teatre i, segons dien haver sentit els seus néts, Carceller estava relacionat amb multitud d'artistes. La seua néta recorda encara una taula de vidre sota la qual apareixien fotos del seu avi amb les primeres figures del teatre valencià i de la resta de l'estat. El teatre Serrano fou la residència de la dona i la filla de Carceller després del seu afusellament. El teatre i la casa de la Canyada foren les úniques propietats que continuaren en possessió de la família.

'La Traca' en guerra. El colp d'estat de Franco el 1936 va radicalitzar totes les revistes de la zona republicana. *La Traca*, que sempre fou radical, va entrar directament en guerra. Són freqüents les portades de *La Traca* que ridiculitzen el govern de Burgos, Franco, Mussolini i Hitler, a més de les tropes regulars i l'església, que acostumen a dibuixar amb cares de porcs, borratxos i plens d'esvàstiques. Una part més dura representava indefensos xiquets amenaçats pels colpistes o directament enfilats en baionetes franquistes. En el seu interior, retrats d'herois de la zona republicana, com Durruti, sovintejaven amb les clàssiques senyoretetes en roba interior. Notícies serioses, com ara l'entrada de les tropes franquistes a Màlaga, es barregen amb acudits sobre Franco o Mola. Arengues del tipus "¡No pasarán! ¡No pasarán!", al costat de caricatures d'un March contrabandista o un capellà defensant la seua caixa forta.

Aquesta actitud de clara oposició degué ser definitiva a l'hora de ser jutjat per la jerarquia de militars colpistes que havia de decidir a qui afusellava o a qui no. El nét de Carceller, Javier Rabanal, sap que al seu avi li arribaren pressions perquè canviara la línia editorial de les seues publicacions i que, d'altra banda, l'avisaren que prenguera mesures per a protegir-se. "Però ell devia ser una mica ingenu i no va pensar mai que acabaria afusellat", diu el seu nét. Carceller potser conservava la ingenuïtat del nen entremaliat que fou de petit, segons contava en el pròleg d'*El fill del dimoni*. Curiosament, en aquest mateix conte trobem el que ara pot semblar un missatge profètic respecte la seua pròpia mort. El relat, influït per la idea de destí fatal que dominava en els escrits dels seus benvolguts naturalistes, conta la història d'un nadó gitano que és abandonat prop d'un poble, en un racó conegut com el pou del Diable. Les supersticions fan creure als veïns de Benissoca que el xiquet és fill del diable i el culpen de totes les desgràcies que passen al poble fins que, embogits, el maten. Un any després de l'assassinat els gitanos tornen al poble a buscar el seu fill i els benissoquens s'adonen del seu crim. Un crim motivat, escriu Carceller profetitzant les raons dels seus botxins, "pel fanatisme, la superstició, la ignorància i la incultura".

Àlex Milian

'La Traca' també va entrar en guerra. En la portada de l'esquerra es llegeix "¡Arriba España! como quiere ver el fascismo a los obreros y a los hijos de los obreros". Baix, "El sueño del Führer español", caricatura de Franco apareguda l'abril de 1937.

Els cabells d'Absalom

Vicent Josep Escartí

Autobiografia fantàstica de Melcior Agramunt, personatge valencià del segle XVI que va nèixer a Gandia i que fou acusat de fetiller davant del tribunal de la Santa Inquisició.

1.750 pessetes

Editorial 3i4
"Narratives 3i4", 53

Poesia, 3
Obra Completa

Josep Maria de Sagarra

El poema de Nadal
La rosa de cristall
Àncores i estrelles
Entre l'Equador i els Tròpics
Poemes satírics
Poesies disperses i inèdites

Editorial 3i4
"Obra Completa de J. M. de Sagarra", 3

Històries d'amor
Overbooking

Toni Cabré

Una aportació argumental i temàtica d'una originalitat de què està mancada la literatura dramàtica catalana dels vuitanta ençà.

1.200 ptes

Editorial 3i4
"Teatre 3i4", 41